

**Prawo autorskie: charakter wynagrodzenia współtwórców - wyrok Sądu Najwyższego**  
**Alicja Szyrner, [prawnik Gliwice](#), Rödl & Partner**

Prawidłowe jest stanowisko dotyczące regulacji prawa autorskiego o stanowiącym przez źródło dodatkowego wynagrodzenia elementu prawa majątkowego. Pojęcie korzystającego z ustawy o prawie autorskim, wiąże się nie z osobą nabywającą czasopismo z utworem audiowizualnym na DVD, ale z podmiotem sprzedającym to czasopismo i czerpiącym z tego korzyści.

Tak orzekł Sąd Najwyższy w wyroku I CSK 149/17 z 20 grudnia 2017 r.

Powód (Stowarzyszenie) jest uprawniony do zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów audiowizualnych. Wykonuje swoje funkcje z wykorzystaniem wyodrębnionej jednostki organizacyjnej – Związku Z. Związek działa w imieniu wszystkich podmiotów, które powierzyły jemu lub organizacji, z którą powód zawarł umowę o wzajemnej reprezentacji, wykonywanie praw autorskich i pokrewnych Powodowi, w rozumieniu ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej: Pr. Aut.).

18 grudnia 2013 r. SO zasądził od pozwanej B. spółki z o.o. kwotę 1 555 798 zł. Podstawą prawną uwzględnienia powództwa był art. 70 ust. 2 Pr. Aut. Przepis jest obecnie uchylony, ale obowiązywał w czasie, w którym dokonano zwielokrotnienia objętych pozwem utworów audiowizualnych i ich rozpowszechnienia. SA nie podzielił zarzutu pozwanego dotyczącego przedawnienia roszczenia powoda. W konsekwencji, powód złożył skargę kasacyjną.

SN zaznaczył, że roszczenia objęte pozwem dotyczą okresu do połowy czerwca 2007 r., kiedy reprodukcja egzemplarzy zawierających utwór wizualny w numerze czasopisma „C.” z czerwca 2007 r. była już dokonana. Zastosowanie ma więc art. 70 ust. 2 Pr. Aut., który został uznany za niezgodny z konstytucją wyrokiem TK z 24 maja 2006 r., K 5/05. Z istoty i treści powołanego art. 70 ust. 2 pkt 4 Pr. Aut. oraz posiłkowo jego usytuowania w ustawie wynika, że rację mają zwolennicy poglądu o źródle dodatkowego wynagrodzenia w prawie autorskim i stanowiącym elementu autorskiego prawa majątkowego.

Analizowana sytuacja dotyczy twórców określanych jako włączających się w dane dzieło. Jeżeli jest to prawo majątkowe, staje się wówczas dziedziczne na ogólnych zasadach art. 922 § 1 K.c. Wbrew twierdzeniom pozwanej, nie jest ono tak związane z osobą, której przysługują uprawnienia z art. 70 ust. 2 pkt 4 Pr. Aut., aby wykluczyć wejście tego prawa do masy spadkowej. Nie ma znaczenia, czy rozważa się to prawo jako bezwzględne, czy względne.

Pojęcie korzystającego (art. 70 ust. 21 pkt 4 i ust. 3 Pr. Aut.) dotyczy osoby, która wprowadza do obrotu, we własnym imieniu i na własny rachunek, egzemplarze utworów audiowizualnych, a więc nośniki z opisem reproduktowanego utworu. Wykluczyć należy twierdzenie, że kupujący otrzymuje cokolwiek za darmo od profesjonalnego sprzedawcy, będącego przedsiębiorcą. Trzeba także zanegować stanowisko skarżącej o braku legitymacji powoda do reprezentowania twórców, w imieniu i na rzecz których występuje z roszczeniem.

Powód ma obowiązek działania w zakresie zarządzania i ochrony praw autorskich każdego podmiotu na obszarze RP, co nie oznacza ograniczenia tylko do twórców polskich. Wynika to także z art. 8 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 11 lipca 2007 r. Ze względu na majątkowy charakter uprawnienia do wynagrodzenia dodatkowego (tantiem), wynikającego z prawa autorskiego, obejmuje ono także twórców zagranicznych zgodnie z zasadą asymilacji.

Według art. 70 ust. 2 pkt 4 Pr. Aut., miało być ono „stosowne”, a więc pozostawione ocenie sądu w okolicznościach każdej rozpoznawanej sprawy. Według art. 110 Pr. Aut. wysokość wynagrodzeń dochodzonych w zakresie zbiorowego zarządzania powinna uwzględniać charakter korzystania z utworów i wysokość wpływów osiąganych z tego tytułu.

### ALICJA SZYRNER, PRAWNIK W GLIWICKIM BIURZE RÖDL & PARTNER

Przepis, na który powoływał się w orzeczeniu SN – art. 70 ust. 2 Pr. Aut., utracił moc na podstawie wyroku TK z 24 maja 2006 r. Został uznany za niezgodny z zasadą równości oraz art. 64 ust. 2 Konstytucji, według którego własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

W związku z tym, ustawą z 7 września 2007 r., do prawa autorskiego został dodany ust. 21 oraz zmieniony ust. 3 Pr. Aut., ze wsteczną mocą obowiązującą od 6 czerwca 2007 r.

Na podstawie tych zmian, uprawnionymi do wynagrodzenia z tytułu wyświetlania utworu audiowizualnego w kinach (proporcjonalnego do uzyskanych wpływów) oraz stosownego wynagrodzenia z tytułu najmu egzemplarzy utworów audiowizualnych i ich publicznego odtwarzania, nadawania utworów audiowizualnych w telewizji lub poprzez inne środki udostępniania oraz z tytułu reprodukowania utworów audiowizualnych na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego, są współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy. Przed wyrokiem TK grono było zawężone do reżysera, twórców scenariusza oraz utworów muzycznych i słowno-muzycznych oraz odtwórców głównych ról. Rzecznik praw obywatelskich, we wniosku do TK zarzucił ustawodawcy pominięcie uprawnień do wynagrodzenia scenografom i choreografom czy też aktorom dubbingowym.

Poza tym, na podstawie nowego brzmienia ustawy, korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi. Uznaje się w orzecznictwie, że podmiotem zobowiązanym do wypłaty takiego wynagrodzenia jest zazwyczaj podmiot, który uzyskuje bezpośrednią korzyść z tytułu udostępnienia utworu audiowizualnego. Należne wynagrodzenie wyliczane jest na podstawie dedykowanych tabel, które są zatwierdzane przez Komisję Prawa Autorskiego.

Opisywane wynagrodzenie, jak wskazał SN w wyroku, ma charakter dodatkowy, ponieważ zostaje ono przyznane niezależnie od wynagrodzenia przysługującego twórcy w związku z prawem do wynagrodzenia, które skutkuje przeniesieniem prawa wyłącznego do korzystania z utworu i rozporządzania, uregulowanym w art. 17 Pr. Aut. Zostało to przesądzone w orzecznictwie (uzasadnienie uchwały SN z 25 listopada 2008 r., sygn. III CZP 57/08). Roszczenie o zapłatę tego wynagrodzenia rodzi się wraz z rozpoczęciem eksploatacji utworu audiowizualnego, a przedawnieniu ulega na zasadach ogólnych.

Pojawiają się wątpliwości, czy w przypadku reprodukowania utworu audiowizualnego na egzemplarzu przeznaczonym do własnego użytku osobistego, obowiązek zapłaty wynagrodzenia leży na podmiocie dokonującym zwielokrotnienia czy też podmiocie dokonującym sprzedaży tych egzemplarzy. Jak wskazał SN w omawianym wyroku, za podmiot korzystający w wypadku egzemplarzy filmów dołączanych do gazet powinien być uznany podmiot sprzedający czasopismo i czerpiący z tego korzyści, a nie osoba nabywająca gazetę z filmem, czy też tłocznia płyt DVD, która pełni funkcję techniczną (podobnie wyrok SA w Warszawie z 16 maja 2018 r., sygn. I ACa 1824/16).

Źródło: <https://www.rp.pl/Firma/301169939-Prawo-autorskie-charakter-wynagrodzenia-wspoltworcow---wyrok-Sadu-Najwyzszego.html?cid>